

ДАРИТЕЛИ СПАСЯВАТ БОЯНСКАТА ЦЪРКВА

ТЕКСТ: МАРИЯ ЗАХАРИЕВА, СНИМКИ: АРХИВ

През декември приключи реставрацията на Боянската църква – един от най-съвършените и изцяло съхранени паметници на източноевропейското средновековно изкуство. До 1954 г. тя е действащ храм. През 1977 г. църквата е затворена с цел извършване на консервационни и укрепителни работи, но през 1998 г. реставрацията е преустановена поради липса на средства и разногласия относно методите на реставриране. Боянската църква пострада и от наводненията през 2005 г. и тази година ЮНЕСКО отпусна 25 000 долара спешна помощ с цел възстановяване на климатичната инсталация.

БОЯНСКАТА ЦЪРКВА Е ПЪРВИЯТ ПОБЕДИТЕЛ В ПРОЕКТА “ВЕЧНИТЕ СГРАДИ НА БЪЛГАРИЯ”

След като преди две години църквата премина от Националния институт за паметниците на културата към Националния исторически музей и стана негов филиал, Божидар Димитров се зае с намиране на средства за реставрация на храма. Благодарение на инициативата на организаторите на конкурса “Сграда на годината” Боянската църква стана първият победител в проекта “Вечните сгради на България”. Започна събиране на дарения от фирми и частни лица с помощта на фондация “Етерна”. Главен спонсор е Euro-market Group и в.”Строителство. Градът.” Даренията са направени основно от строителни фирми. Най-голямата лизингова компания HVB Nebros Leasing също се включи в националната кампания по възстановяване на Боянската църква. “Оказа се, че българинът може и да гради, не само да руши”, казва директорът на НИМ проф. Божидар Димитров. След като са преодолени всички административни пречки с помощта на минис-

търа на културата Стефан Данаилов, строителните работи по реставрацията започват през март под ръководството на проф. Григорий Григоров, ръководител на катедра “Реставрация” в Художествената академия. Общо 165 000 лева бяха събрани за реализиране на проекта. “Отстранени са всички повърхностни наслагвания. Укрепен е живописният слой”, каза шефът на реставраторите проф. Григоров. Вече е възврънат блясъка на мантията на царица Ирина по възприетата за най-меродавна италианска школа за възстановяване. Открит е и неизвестен досега портрет на свети Никола. Отстранени се остатъците от безир и цимент от фрагментите.

240 УНИКАЛНИ СТЕНОПИСА КРАСЯТ БОЯНСКАТА ЦЪРКВА

Средновековният храм “Св. св. Никола и Пантелеймон”, известен като Боянската църква, е разположен в полите на Витоша в софийския квартал “Бояна”. Той е един от деветте паметника на България, включен под номер 42 в Листата на ЮНЕСКО на паметници на културата със световно

значение през 1979 г. Църквата е един от малкото ни цялостно съхранени средновековни паметници и е единствената напълно запазена част от крепостта Батил, която защитавала Средец. Най-старите ѝ части са от края на X и началото на XI век. Разширена е през XIII в. и е достроена през XIX в. Църквата е известна най-вече със стенописите от 1259 г., правени от неизвестен зограф, наричан Боянския майстор. Той според изследователите принадлежи към школата на т.н. Палеологов ренесанс, за която е характерно съвпадение с каноничните образи и стремеж към реализъм. Зографисването на храма става по поръчка на Константин Тих и на управителя на Средец севастократор Калоян. В 89 сцени са изрисувани над 240 човешки фигури, отличаващи се с дълбок психологизъм и реализъм, които се считат за предвестници на Ренесанса. Между най-известните са портретите на ктиторите севастократор Калоян (управител на Средец) и съпругата му Десислава, както и на българския цар Константин Асен Тих и царица Ирина. Те са едни от най-старите запазени портрети на тези български владетели. В Боянската църква е съхранено и най-старото изображение на покровителя на България св. Йоан Рилски Чудотворец и на Св. Петка Търновска. ■

„Въздигна се от основи и се създаде пречистия храм на светия Христов йерарх Никола и на светия великославен Христов мъченик Пантелеймона, със средствата, с грижите и с голямата любов на Калоян севастократор, братовчед царев, внук на св. Стефана крал сръбски. Изписа се в българско царство, при благоверния, благочестив и христовлюбив цар Константин Асен, индикт 7 в лето 6767 (= 1259)“